

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Број: Су I – 7 бр. 40/14
25.06.2014. године
Београд

**ЗАПИСНИК СА ТРЕЋЕГ САСТАНКА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА
СА СУДИЈАМА АПЕЛАЦИОНИХ И ВИШИХ СУДОВА, ПРЕКРШАЈНОГ
АПЕЛАЦИОНОГ, ПРИВРЕДНОГ АПЕЛАЦИОНОГ И УПРАВНОГ СУДА
одржан 25.06.2014. године у Хотелу „Метропол“**

У поздравној речи *Соња Простран* је навела да је трећи састанак посвећен заштити права на суђење у разумном року нешто другачији од претходна два, будући да се одржава месец дана након почетка примене одредби 8а до 8б Закона о уређењу судова, а затим је дала реч директору USAID-овог Програма поделе власти директору Брајану Ледуку.

Директор Програма поделе власти Брајан Ледук је поздравио учеснике и посебно се захвалио председнику Врховног касационог суда Драгомиру Милојевићу на његовом залагању у вези са усаглашавањем судске праксе, наглашавајући да је Врховни касациони суд направио методолошки оквир, јер састанци као што је овај користе само ако представљају део једног трајног процеса. Подсетио је да је пре две недеље уручена награда председнику Милојевићу за иновацију у судству и за рад на националном плану за смањење броја старих предмета. Том приликом је истакао да је важно поставити циљ, јер закон прописује да суђења треба спроводити у разумном року, али и тражи један начин рада на основу кога је тај стандард могуће претворити у реалност. Господин Ледук је изразио задовољство због могућности пружања подршке овим значајним настојањима и даље, све до краја 2014. године, када је планирано да Програм поделе власти престане са радом. Захвалио се Савету Европе на материјалу за данашњи састанак и пожелео успех у раду.

Председник Врховног касационог суда Драгомир Милојевић је након поздравне речи, истакао да је у погледу организације Високи савет судства дао упутство да се у свим судовима организују одељења за заштиту права на суђење у разумном року, која треба да имају најмање троје судија како би се испоштовао принцип случајног судије. Међутим, уочено је неки судови, као на пример Виши суд у Београду и Виши суд у Сомбору, нису формирали ова одељења. Са друге стране, у сарадњи са Саветом Европе и USAID-овим Програмом поделе власти

организован је читав низ семинара, предавања и едукације, тако да је последња била едукација за тренере. Тренери који су прошли обуку држаће едукацију судија. Врховни касациони суд је добио одређени број предмета по уставној жалби од Уставног суда и ти предмети су враћени Уставном суду, у складу са једногласно донетом одлуком Одељења за заштиту права на суђење у разумном року Врховног касационог суда, које чине све судије, осим председника. Подсетио је на смернице које су судовима дате од Високог савета судства и Врховног касационог суда и нагласио да посебно треба обратити пажњу на рад одељења судске праксе у судовима који ће решавати по овим захтевима како би пракса између судова била уједначена, а посебно између апелационих судова. У вези са тим, одржаваће се редовни састанци поред састанака који се одржавају у кривичној и грађанској материји. Председник је напоменуо да нису сви судови доставили евентуална спорна правна питања, нити питања организационе природе. У вези питања суда из Лесковца да ли треба тражити на увид списе предмета или фотокопије, одговорио је да ће се тражити на увид комплетни списи, који ће се након увида вратити, а у погледу рачунања рока, одговорио је да се рок рачуна од дана пријема захтева, а не од дана пријема предмета. Закључујући излагање, председник је још једном нагласио да је став свих судија Врховног касационог суда да Уставни суд мора да донесе одговарајуће решење и наведе разлоге због којих доставља предмет неком суду, а то је решење о ненадлежности. О евентуалном сукобу надлежности одлучује Уставни суд. Међутим, грађанин који је поднео уставну жалбу Уставном суду може с правом да пита зашто о уставној жалби решава неки други суд, а не Уставни суд. Наглашавајући да је сврха састанка поред разматрања организационих питања и настојање да се одговори на спорна правна питања која су уочена у досадашњој пракси, обавестио је да је Врховни касациони суд отворен за сарадњу.

Судија Снежана Андрејевић је у вези питања информатике и програма за праћење предмета, обавестила да у апелационим судовима и у Врховном касационом суду, функционише програм САПС-а. Председник Врховног касационог суда је затражио дозволу и на основу сагласности Министарства, у електронске уписнике уведени су уписници Р4. Међутим, због краткоће времена САПС је обавестио да не може са 21. мајем да аплицира извештаје и да ће то урадити за месец дана. Када је у питању АВП програм, ситуација је иста. Отворени су уписници, али ће извештај бити уграђен у програм до краја овог месеца, тако да ће до краја јуна моћи да се сачини статистички извештај о предметима Р4, који ће садржати могућности претраживања и добијања података о броју предмета у којима је правноснажно досуђена накнада.

Судија Љубица Милутиновић је истакла да је право на суђење у разумном року, као сегмент људског права на правично суђење, гарантовано Уставом и процесним законима, макар у оним основним и општим одредбама. Међутим, заштита повреде овог права није до сада била у надлежности редовних судова, јер је до 22. маја једино Уставни суд могао да одлучује о заштити овог права кроз уставне жалбе поднете због повреде људских права. Међутим, пре него што је усвојен Устав водила се дискусија о томе да ли треба Уставни суд да штити ово право на суђење у разумном року или то треба да буде у надлежности редовних

судова. Судије редовних судова нису ни тада избегавале одговорност, али је тада већинским мишљењем Уставног суда, поред заштите осталих људских права, Уставном суду поверена и правна заштита на суђење у разумном року. Међутим, због великог броја предмета или већ других околности дошло се на идеју да се ово право и заштита овог права измести из оквира поступања Уставног суда и уступи редовним судовима. Да ли је то било сасвим оправдано у датом моменту и на овај начин то ће пракса показати, јер Уставни суд ће се у једном тренутку растеретити неког броја предмета који се односе на дужину трајања судског поступка али ће на крају након окончања судског поступка грађани опет имати могућност да се обраћају Уставном суду за заштиту и овог права. Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова садржи три члана на основу којих редовни судови треба да поступају у овим предметима, због чега треба разговарати о начину на који ће се радити.

Судија Милутиновић је подсетила да је 26.12.2003. године ратификована Европска конвенција о људским правима, а Устав потврђује њену примену члановима 16. став 2. и 18. тако што каже да општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори су саставни део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Дакле, Европска конвенција за заштиту људских права и пракса Европског суда за људска права се непосредно примењују и о томе се мора водити рачуна.

Члан 18. став 1. Устава прописује да људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују као и људска и мањинска права зајемчена опште прихваћеним правилима међународног права потврђеним међународним уговорима и законима и она се тумаче сагласно пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење, а ту се мисли пре свега, на праксу Европског суда за људска права. Даље, члан 32. став 1. Устава дефинише право на суђење у разумном року као део људског права права на правично суђење. Затим треба водити рачуна о члану 36. став 2. Устава који говори о праву на једнаку заштиту и на правно средство. Став 2. је посебно значајан, јер управо он и говори о правном средству о коме се мора водити рачуна приликом суђења у овим предметима. По члану 36. став 2. Устава свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу, а ту треба додати и члан 33. став 6. Устава који се односи на кривично дело где се каже да свако коме се суди за кривично дело има право да му се суди без одуговлачења.

Између ових чланова треба успоставити одређену корелацију и рећи да је члан 36. став 2. Устава у директној вези са чланом 32. став 1. што значи да треба да постоји делотворни правни лек за остварење права из члана 32. став 1. Значи, за остварење и заштиту права на суђење у разумном року треба да постоји делотворни правни лек.

Исти однос имају члан 6. став 1. Европске конвенције који говори о суђењу у разумном року и члан 13. Конвенције који говори о делотворном правном

средству. Стандарде који разрађују уставне одредбе о суђењу у разумном року треба да пропишу одговарајући закони. Значи, Уставом су дати само основни постулати, а закони треба да пропишу шта треба и како. Однос члана 6. став 1. и члана 13. Европске конвенције образлаже се тако да је то однос којим се чланом 13. јемчи делотворни правни лек пред домаћим судом због наводног кршења права на суђење у разумном року. То практично значи да државе чланице треба да установе у унутрашњем правном поретку правни лек који ће у битном и суштински решавати представке и апликације грађана који се обраћају за заштиту овог права, да би се постигло правично и праведно задовољење и тиме остварила делотворност. Значи помоћу њега треба да се суштински постигне задовољење странке која се жали на дужину поступка.

Закон о парничном поступку, Закон о кривичном поступку и Закон о управним споровима прописују да се поступак мора водити и проводити са што мање трошкова, са што мање одуговлачења, да се у што краћем року поступак доведе до краја и пресуди. Међутим, то се до сада није показало довољним, јер пракса Европског суда за људска права која се односи на дужину поступка, односно повреде права грађана Србије, у односу на дужину поступка, показује да има доста пресуда Европског суда које санкционишу управо неразумну дужину поступка. С друге стране, познато је да у судовима има и велики број нерешених старих предмета који броје деценијска трајања, али има и оних који се сматрају неразумно дугим по критеријумима које установљава Европски суд за људска права. Законом о изменама и допунама Закона о уређењу судова који је ступио на снагу 22. маја у суштини је само одређена организациона надлежност судова који ће да поступају и тај закон садржи врло штуре одредбе које у суштини не представљају никакве процесне одредбе и не дају никакве процесне гаранције како да се поступа у тим предметима. Члан 8б прописује да се примењују правила ванпарничног поступка. Разне земље су покушавале да реше ово исто питање доносећи посебне законе који се баве заштитом права на суђење у разумном року, који имају по 10 до 30 чланова. Покушале су да уведу различите модалитете да би се решило питање дужине трајања поступка. Неке су усвајале захтеве за убрзање поступка, друге су констатовале повреду и налагале објављивање одлуке, треће су досуђивале накнаду и објављивале одлуке, неке су се бавиле само накнадом, па су временом, како те неке европске земље, тако и наши суседи из окружења, бивше југословенске републике чак и мењали своје законодавство када су видели практичне последице да ли то задовољава њихове интересе или не.

Пошто је до 21.05. била могућа само уставна жалба, Уставни суд је могао да утврди повреду, да одлучи о правичном задовољењу и да наложи објављивање одлуке у „Службеном гласнику“ РС. Због одсуства процесних правила, Врховни касациони суд је усвојио закључке који су оријентационе природе и то:

- Поступак за заштиту права на суђење у разумном року је једностраначки.
- Странка у тзв. „живом предмету“ може истаћи два захтева, први за убрзање поступка и други за примерену накнаду нематеријалне штете у новцу или други вид сатисфакције, који може бити усвојен ако је захтев за убрзање основан. Под

појмом „жив предмет“, подразумева се предмет који је у току, односно који није правноснажно окончан.

-У погледу активне легитимације раздвајају се правна лица која и поред успеха у погледу овог првог захтева, не могу остварити право на накнаду и набројани су субјекти: држава, покрајина, локална самоуправа, јавна предузећа, државна предузећа, друштвена предузећа.

-Рочиште не треба да се одржава пред судом првостепене заштите права на суђење у разумном року.

-У првом степену суди појединац, а Врховни касациони у зборном саставу.

-Одлука мора бити образложена, што одговара свим стандардима писања судске одлуке и мора садржавати све оно што је од значаја за одлучивање о овом захтеву.

-Све одлуке се доносе у облику решења, што је у складу са применом Закона о ванпарничном поступку.

-Поступак је хитан и не примењују се правила о застоју, прекиду, упућивању на парницу и томе слично.

-На захтев за заштиту права на суђење у разумном року на одлуку и жалбу, такса се не плаћа ако се захтев односи само на одређивање разумног рока за завршавање предмета. Ако се одвојено или заједно са тим захтевом тражи и накнада нематеријалне штете, такса се плаћа у складу са правилима Закона о судским таксама и зависи од висине захтева који је странка поставила и којим је тражила да јој се плати одговарајућа накнада. Значи, такса се одређује ако се тражи исплата накнаде, према оној новчаној вредности која је постављена у захтеву да се исплати као примерена накнада.

-Затим, имајући у виду да се захтев за убрзање поступка сматра притужбом и да одлука има карактер акта судске управе, из практичних разлога жалба на одређивање рока ради завршетка предмета не задржава извршење решења, а у погледу одређивања примерене накнаде она има суспензивно дејство.

-У случају успеха у поступку странка има право на накнаду трошкова у складу са правилима о накнади трошкова поступка.

-Рок из члана 86, од три месеца, представља парнициони рок и он тече од дана подношења захтева странке за исплату на основу правноснажне и извршне судске одлуке. У случају када се захтева примерена новчана накнада због кршења права на суђење у разумном року, суд је овлашћен да као сатисфакцију уместо досуђивања новчане накнаде утврди да је дошло до повреде права на суђење у разумном року и објави одлуку на сајту суда који је донео одлуку.

-Под појмом непосредно виши суд подразумева се суд из члана 15. став 3. у вези са чланом 23. и 24. Закона о уређењу судова.

-У кривичним предметима активно легитимисани за подношење захтева за заштиту права на суђење у разумном року су приватни тужилац, оштећени као супсидијарни тужилац и окривљени, као и оштећени уколико је у току поступка истакао имовинскоправни захтев.

С обзиром да три члана не садрже никакве критеријуме, ни у погледу убрзања поступка, ни у погледу примерене накнаде, судије се морају користити критеријумима из праксе Европског суда за људска права, па и Уставног суда, јер је Уставни суд управо преузео критеријуме из праксе Европског суда за људска

права. То су она четири критеријума која су сви имали прилике да чују. Да ли се ради о сложености, каква је сложеност предмета, чињенична и правна, да ли се ради о неком компликованом предмету у којем је потребно изводити низ доказа, да ли се ради о промени закона, о тумачењу примене одређеног прописа, о бројним вештачењима, саслушању сведока или се ради о крајње једноставним предметима или се пак ради о неким предметима који су се могли бити завршени у много ранијој фази поступка да је било поштовања процесних правила понашања и суда и странака. Значи, први критеријум је питање сложености предмета. Други, понашање подносиоца. То се такође мора проценити и оценити да ли је сам подносилац захтева који тражи заштиту права на суђење у разумном року својим радњама, опструкцијама, предлозима, непотребним изјашњењима, изостанцима са расправа или других врста поступака, допринео да поступак тако дуго траје. Затим се гледа понашање суда и другог надлежног органа који поступа, да ли је суд водио рачуна о томе да се поштује процесна дисциплина и заказивање рочишта, тамо где је предвиђено, у одређеним роковима и поштовање у погледу достављања позива, доказа и осталог странкама, могућности да се изјасне о доказним предлозима, поштовање уопште свих оних околности који утичу на то да поступак може трајати дуже или краће. И на крају, о којој врсти спора се ради, јер нису сви спорови исти и неће разумна дужина поступка бити једнака у свакој врсти спора. Они спорови који се по закону сматрају „хитним“, породични спорови, радни спорови, поништај одлука о престанку радног односа, када се ради о инвалиднинама, о потраживањима хендикепираних лица, о заштити рањивих субјеката, о заштити права на остварење накнаде штете због повреде живота, тела и здравља, то су спорови који и по критеријума Европског суда за људска права и Уставног суда захтевају брже поступање. У неким од ових спорова законом су одређени интервали у којима се мора заказати рочите, доставити тужба на одговор, тражити изјашњење, донети одлука, значи у тим стварима неће важити опште правило „3,2,1“, односно да поступак пред првостепеним судом може да траје три године и да се сматра разумним, да пред другостепеним траје две године и трећестепеним годину дана. Ово је оријентационо правило које је најопштијег карактера, али које трпи своје изузетке и неће бити првило у овим изразито „хитним“ предметима.

Судија Милутиновић је предложила да се прво прокоментаришу питања која су достављена Врховном касационом суду од стране судова, а да судије потом изнесу своја мишљења у дискусији у којој свако може дати допринос да се једно исто питање размотри и са неког другог аспекта.

Виши суд у Сомбору

Питање: У случају када подносилац уставне жалбе тражи и накнаду штете због повреде права на суђење у разумном року, у ком случају ће свакако бити обавезан и на плаћање судске таксе, питање је да ли у том случају подносилац има право жалбе на део одлуке о основу и-или висини утврђене судске таксе и ако има, који је суд надлежан за поступање по овој жалби. **Одговор:** Треба разликовати две ситуације. Ако се ради о уставној жалби коју је Уставни суд уступио суду у

Сомбору, онда по ставу ВКС који је објављен, по којем судови установљени Законом о уређењу судова нису надлежни да поступају по уставним жалбама за заштиту права на суђење у разумном року које су поднете Уставном суду до 22.05.2014. године од када почиње да се примењује Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова, ово питање не би требало ни коментарисати. Међутим, ако је овај захтев само назван уставном жалбом, а поднет је после почетка примене Закона о измени Закона о уређењу судова, онда према закључку Врховног касационог суда, судска такса се плаћа према опредељеној вредности коју тражи онај коме је повређено право. Жалба је дозвољена суду вишег степена од онога који је одлучивао у том поступку заштите.

Апелациони суд у Новом Саду

Питање: Како треба да гласи одлука о захтеву за убрзање поступка у две ситуације. **Прва ситуација,** ако је након поднетог захтева, а пре одлучивања о њему, решен предмет на који се захтев односи. **Одговор:** У тој ситуацији треба прво знати шта је „решен предмет“. Да ли то значи да је била одржана седница већа, да је предмет извећан, али није урађена одлука или да је урађена и експедована одлука. Међутим, и у ситуацији када је извећан предмет и није урађена одлука, а захтев је поднет пре него што је одлучено, могуће је усвојити захтев за убрзање поступка јер је потребно ту одлуку урадити у року. Није довољно само да је предмет извећан, а да одлука не буде урађена, на пример годину дана. **Друга ситуација,** ако је предмет решен пре поднетог захтева, треба одбацити захтев, јер он више нема никаквог смисла. Да ли се у таквој ситуацији решеног предмета може досудити новчана накнада ако се утврди да је у предмету било повређено право на суђење у разумном року с обзиром да закон предвиђа могућност досуде накнаде тек уколико се утврди да је основан захтев за убрзање поступка. **Одговор:** Уколико је овај предмет био окончан пре поднетог захтева, онда подносилац има право на заштиту само пред Уставним судом. У другом случају, када је предмет окончан после подношења захтева, цениће се основаност захтева којим се тражи да се утврди да је повређено право на суђење у разумном року, па ако се утврди да је основан тај захтев, суд ће по слободној оцени свих околности случаја проценити да ли има места досуђивању накнаде. У случају да утврди да је основан овај први захтев, може одредити да се плати накнада, или да се објави одлука.

Питање: Уколико се усвоји захтев за убрзање поступка и првим ставом изреке решења наложи суду да у одређеном року реши предмет, а уместо накнаде одређује сатисфакција објављивањем одлуке, да ли тада други став изреке треба да садржи исказ којим се утврђује повреда права па одређује објављивање одлуке а одбија захтев за досуду новчане накнаде или је довољно да се објављивање одлуке одреди без да се у изреци утврди да је у конкретном предмету повређено право подносиоца на суђење у разумном року? **Одговор:** Ако се у првом ставу усвоји захтев за убрзање поступка зато што поступак неразумно дуго траје, онда је тиме утврђена повреда права на суђење у разумном року и у другом ставу ће се одлучити о осталим захтевима опет према околностима случаја, сматрајући да ли је довољно

да се само објављивањем постигне пуна сатисфакција или је потребно да се усвоји захтев за накнаду, опет одређујући ту накнаду према околностима конкретног случаја, руководећи се са поменутом четири критеријума која су већ конституисана и установљена у пракси Европског суда за људска права и Уставног суда.

Питање: Да ли објављивање одлуке уместо новчане накнаде подразумева да се одлука објави без анонимизације на веб страници суда? **Одговор:** Одлуке на веб страници суда могу бити објављене у таквим случајевима и без анонимизације, али када се ради о предметима где постоји тајност поступка и томе слично, онда све оно што се односи на идентификацију те врсте не може бити објављено.

Питање: Како поступити ако подносилац није сагласан да се одлука јавно објави? **Одговор:** Ако је подносилац захтева изричито навео да не жели да се одлука објави одлука, онда се одлука не може објавити.

Питање: Сатисфакција у виду објављивања одлуке на веб страници суда да ли се реализује објављивањем одлуке на веб страници суда који је одлуку донео или се све одлуке достављају Врховном касационом суду? **Одговор:** Објављивање се врши на веб страници суда који је одлучивао.

Питање: Да ли се објављивању одлуке приступа по наступању правноснажности и како поступити у случају преиначења одлуке? **Одговор:** По наступању правноснажности.

Питање: Како поступити када је предлогом тражена заштита у предмету основног суда и апелационог суда, у ситуацији и када је у предмету апелационог суда одлучено у седници већа одржаној пре подношења предлога, а одлука експедована после подношења предлога? Да ли тражити на увид списе оба суда и онда их доставити Врховном касационом на одлучивање или сматрати да је поступак окончан и предмет вратити Уставном суду? **Одговор:** Ако се ради о уставним жалбама, познато је какав је став Врховног касационог суда. Ако се не ради о уставној жалби - одржана је седница већа, није урађена одлука, па је онда поднет предлог, треба да се прихвати да се одлучује о том захтеву, јер све док одлука није отпремљена из суда, странка не зна за њу, без обзира што је датум правноснажности датум када је одлучивано.

Виши суд у Београду

Питање: Који суд је надлежан за захтев који се односи на поступак пред Апелационим суду у Београду имајући у виду члан 8-а став 3. и члан 15. став 1. Закона о уређењу судова? **Одговор:** Овде се очигледно мисли да се поступак пред апелационим судом и не може преиспитивати пошто није набројан тамо где Врховни касациони одлучује, али из одредбе која каже да непосредно виши суд одлучује, јасно је да ће о таквим захтевима одлучивати Врховни касациони суд.

Питање: Да ли је захтев који садржи само захтев за накнаду штете уредан и дозвољен, с обзиром на члан 8-а став 1. и 2.? **Одговор:** Ово питање није разматрано у смислу заузимања каквог правног става, зато што није било прилике да се одржи седница одељења, али већинско мишљење је да смисао овог правног средства јесте убрзање поступка и констатовање повреде права на суђење у разумном року, а потом ако је то основано и накнада штете. Ако подносилац тражи само накнаду штете, онда такав захтев не испуњава услове овог правног средства, већ би могао да се остварује (уколико би се доказало нешто од тога) у редовном парничном поступку.

Питање: Да ли захтев за заштиту права на суђење у разумном року мора да садржи и захтев за предузимање мера за убрзање поступка или може да садржи само захтев за утврђење повреде и накнаду штете? **Одговор:** Захтев има три ставке које нису кумулативно постављене, мада од повреде права зависи да ли се може налагати убрзање или накнада. Ако се утврди да нема повреде права на суђење у разумном року, јасно је да неће ни бити усвојен захтев за убрзање, нити ће бити одлучено о накнади. Ако се утврди да постоји повреда права, онда ће се одлучивати у оквиру захтева који је странка поставила (странка тражи утврђивање повреде права и накнаду) с тим што основаност захтева за накнаду зависи од свих околности случаја и не значи да нужно мора бити тај захтев усвојен.

Питање: Уколико захтев садржи само захтев за накнаду штете због повреде права на суђење у разумном року, која није претходно утврђена одлуком Уставног суда, а исти се сматра дозвољеним и уредним, у ком поступку би се одлучивало о таквом захтеву и који би суд био надлежан? **Одговор:** Ако није утврђена повреда пред Уставним судом и не тражи се утврђење повреде, онда је то парнични поступак, то није поступак по овом правном средству.

Питање: Какав је поступак по захтеву за заштиту права на суђење у разумном року, уколико је пред Уставним судом већ претходно утврђена повреда права и наложено предузимање мера за убрзање поступка пред редовним судом, а поступак је још увек у току? **Одговор:** Ако је странка већ подносила уставну жалбу и Уставни суд је утврдио повреду права на суђење у разумном року и наложио предузимање мера за убрзање поступка пред редовним судом, из чињенице да је поступак и даље у току, произлази да странка има право да поднесе поново захтев, сада редовном суду. Практично, утврђеном повредом права и наложеним убрзањем та ситуација њена није санирана, јер поступак и даље траје и она даље се налази у статусу жртве.

Питање: Који је суд надлежан за захтев који се односи на поступак извршења, имајући у виду да је чланом 15. став 3. Закона о уређењу судова прописано да је апелациони суд непосредно виши суд за виши суд и основни, а да је виши суд непосредно виши за основни суд када је то одређено овим законом, као и за питање унутрашњег уређења судова и примене Закона о судијама, а да није прописана надлежност вишег суда за поступак у извршним поступцима? **Одговор:** У погледу захтева који се односе на предмете у извршном поступку, Врховни

касациони суд није заузео дефинитивни став, а у суду постоје размишљања која су двојака и о томе треба да се постигне сагласност. По критеријумима Суда у Стразбуру, разумни рок се рачуна од почетка поступка све до спровођења и извршења судске одлуке. Међутим, у националном законодавству треба те две фазе на неки начин одвојити и кашњења у извршном поступку третирати пред Уставним судом.

Питање: Када је странци ранијом одлуком Уставног суда утврђена повреда права на суђење у разумном року, те је странка поднела само захтев за накнаду штете, без захтева за утврђење повреде права на суђење у разумном року, да ли је надлежан суд по овом правном средству или суд опште надлежности у парничном поступку? **Одговор:** Надлежан је суд у парничном поступку када се не тражи утврђење повреде права ни убрзање поступка, већ само накнада.

Прекршајни апелациони суд

Питање: Да ли у предметима где су поред захтева за утврђивање повреде права на суђење у разумном року постављени захтеви за утврђивање повреде и неких других права, о тим захтевима треба одлучити на начин да се исти одбаци или само у образложењу констатовати да је за одлучивање о осталим надлежан Уставни суд? **Одговор:** Ако се ради о уставним жалбама, ово питање је решено поменути ставом Врховног касационог суда. Уколико је у време примене ових чланова који регулишу захтев за суђење у разумном року поднет захтев којим се поред захтева за утврђење повреде права на суђење у разумном року тражи и утврђење неких других повреда, суд ће одлучити у оквиру захтева за који је надлежан, а о осталим захтевима неће одлучивати, већ ће у образложењу констатовати да се ради о повредама о којима тај суд не одлучује.

Питање: Временско важење норми члана 8а до 8в. Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова, односно у односу на које предмете се може тражити заштита права на суђење у разумном року. Ово стога што је Устав Републике Србије донет 2006.године, Европска конвенција ратификована 2003.године. Основ за поступање судова у овим предметима налази се у Закону о изменама и допунама Закона о уређењу судова који је почео да се примењује 22.05.2014.године, пошто редовни судови поступају у незавршеним предметима, да ли у неразумно дуго трајање поступка треба рачунати рок пре усвајања Устава односно Европске конвенције, односно поменутог Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова. **Одговор** на ово питање се налази у пракси како Европског суда за људска права, тако и Уставног суда. Разматра се целокупна дужина трајања поступка. У супротном, нигде не би ни могла да се констатује повреда права ако се узме да се примењује само од Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова. Значи, мора се посматрати целина поступка и колико траје.

Питање: Поднет је предлог за заштиту права на суђење у разумном року и означен је противник предлагача Република Србија. Да ли у односу на противника

предлагача захтев за заштиту права на суђење у разумном року треба одбацити као недозвољен? **Одговор:** Не треба одбацити, поступак се води као једностраначки поступак, а то што је означен противник предлагача нема никакве сметње да се поступак води.

Питање: Уколико је у захтеву за заштиту права на суђење у разумном року истакнут захтев за накнаду штете, да ли је потребно да подносилац у том смислу ближе определи и евентуално приложи доказе да је штету заиста претрпео?

Одговор: С обзиром да је ово нематеријална штета, свакако неће требати да прилаже никакве доказе, али захтев треба да буде опредељен, јер се овде примењују правила ванпарничног поступка. Закон о ванпарничном поступку у члану 30. став 2. упућује на примену Закона о парничном поступку. Закон о парничном поступку прописује да странка треба да определи захтев који потражује. Насупрот томе у пракси Европског суда за људска права постоје ситуације у којима је странка тражила правчно задовољење, а није навела колико тражи, па је одлучивано.

Судија Весна Поповић је, као руководилац одељења судске праксе у одељењу за заштиту права на суђење у разумном року, напоменула да је сувише кратак период од почетка примене овог закона да би се судска пракса формирала. Судску праксу ће формирати судови, а Врховни касациони суд ће одлучујући по жалбама, дати одређене смернице.

Виши суд у Краљеву

Питање: Да ли странка која сматра да јој је повређено право на суђење у разумном року може тражити да се утврди повреда права и у предметима који су правноснажно окончани, с обзиром да се у ставовима грађанског и кривичног одељења Врховног касационог суда помињу такозвани „живи предмети“. **Одговор:** По овом правном леку поступа се у предметима који нису правноснажно окончани, односно који су у току. На који начин у тзв. „живим“ предметима одредити дужину трајања поступка, односно који период трајања поступка сматрати разумним, будући да у таквим предметима поступак није окончан, а свако извођење доказа захтева одлагање и закључење расправе, односно претреса за известан временски период, те да ли је потребно и тај период урачунати у укупну дужину трајања поступка, цене се околности сваког конкретног предмета, а нарочито се цени дужина трајања поступка који су по закону хитни. То су радни, породични, предмети накнада штете због повреде тела и здравља људи, заштита социјалних категорија, а посебно они који су по нашим позитивним прописима одређени као хитни предмети. Европски суд је утврдио стандард „3,2,1“, али то није нешто што важи за сваки конкретан случај. Формула је само оквирна, она даје смернице, а критеријуми су сложеност предмета, понашање подносиоца.

Апелациони суд у Београду

Питање: Који је суд стварно надлежан за суђење по захтеву за повреду права на суђење у разумном року у извршном поступку? **Одговор:** је дала судија Милутиновић.

Питање: У ком се року може тражити заштита због повреде права на суђење у разумном року? **Одговор:** Ово није рок по коме поступа Уставни суд, рок по коме поступа Европски суд за људска права, овде рок није одређен, битно је само да се заштита тражи у предмету који није правноснажно окончан.

Виши суд у Сремској Митровици

Питање: Да ли је правилно досуђивати накнаду за повреду права на суђење у разумном року у еврима или се иста може досуђивати и у динарима како је то захтевано? **Одговор:** Може у динарима, јер ако подносилац постави захтев за накнаду у динарима, досудиће се динари, а ако постави захтев за одређивање накнаде у еврима досудиће се накнада у еврима у динарској противвредности.

Питање: Да ли досуђивати законску затезну камату од дана утврђивања висине накнаде ако се захтевом тражи? **Одговор:** О овом питању се одељење Врховног касационог суда није изјашњавало, али европски стандард је да се досуђује и камата, док Уставни суд није досуђивао камату.

Питање: Да ли суд има овлашћења да и мимо потраживане накнаде у динарима, по слободној процени накнаду одмери у еврима? **Одговор:** Ако је захтев у динарима, досудиће се накнада у динарима.

Питање: Којим критеријумима овај суд треба да се руководи при одређивању рока у коме првостепени суд треба да оконча поступак, да ли само прописаним роковима за поступање по Закону о извршењу и обезбеђењу, ако су прописани или и у том случају овај суд цени све околности конкретног случаја и рок одмерава по слободној оцени? **Одговор:** Као што је већ речено, сваки конкретан предмет захтева да се посматра у складу са роковима прописаним позитивним законима, али ће се ценити и она четири критеријума која су од значаја, значи прописани рокови у закону и околности конкретног случаја.

Питање: Да ли је овај суд дужан да по предлогу и захтеву одређује првостепеном суду рок у коме мора да закаже рочиште за главну расправу, па још и рок за окончање поступка? **Одговор:** Не треба суд који одлучује о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року да одређује рок у којем ће суд да изврши одређену процесну радњу, него рок у коме треба да заврши поступак, а тако је и конципирана законска одредба.

Виши суд у Зајечару

Питање: Шта радити у ситуацији када се тражи убрзање поступка који је у прекиду? **Одговор:** Слично питање је поставио и Привредни апелациони суд. Ако је прекид поступка одређен у складу са одредбама Закона о парничном поступку, Закона о стечају, не може се тражити убрзање поступка док се не испуне законски услови за наставак поступка, није целисходно.

Питање: Након подношења захтева за убрзање поступка пред првостепеним судом, исти је завршен. Како се у тој ситуацији нема шта убрзати, остаје захтев за примерену накнаду. Ко одлучује о накнади нематеријалне штете у том случају? **Одговор:** О примереној накнади одлучује се само у случају ако је захтев основан. Значи та два захтева су у вези. Ако захтев за повреду права на суђење у разумном року није основан, одбиће се захтев и за ту примерену накнаду.

Питање: У моменту подношења захтева за убрзање поступка и примерену накнаду вишем суду, решење првостепеног суда којим се првостепени суд огласио стварно ненадлежним и уступио предмет вишем суду постало је правноснажно. Да ли је у таквој ситуацији виши суд надлежан да поступа по поднетом захтеву имајући у виду да је по правноснажности решења првостепеног суда виши суд стварно надлежан да поступа у предметном спору ради дискриминације чије се убрзање тражи? **Одговор:** Ако поступак пред вишим судом за заштиту од дискриминације траје неправдано дуго, за то је надлежан апелациони суд као непосредно виши суд. Ово питање је мало нејасно, али ако је поступак пред првостепеним судом неразумно дуго трајао, о том захтеву ће одлучити виши суд. Али ако је решење о ненадлежности правноснажно, онда нема ни основа за одлучивање.

Питање: Поднет је захтев за заштиту права на суђење у разумном року. Поред захтева за убрзање поступка у поднеску је садржан и захтев који се односи на примерену накнаду (није означена новчана вредност). Да ли наложити подносиоцу захтева да уреди захтев за накнаду тако што ће навести висину новчаног износа који тражи? Такође, по пријему таквог захтева у суд, да ли дати налог подносиоцу да плати таксу у износу од 1.900,00 динара? **Одговор:** Судија Милутиновић је одговорила у вези захтева за накнаду и ту нема јединственог става. Судија Поповић је навела да лично сматра да и ако није опредељен захтев за накнаду, о том захтеву суд треба да одлучи по слободној оцени, јер се ради о заштити људског права на суђење у разумном року као сегменту права на правично суђење.

Питање: Уколико је захтев за убрзање поступка основан, одлучујући о примереној накнади да ли суд може по службеној дужности уместо досуђивања нематеријалне штете у новцу да објави одлуку на сајту Врховног касационог суда, односно да ли објављивање одлуке на сајту Врховног касационог суда замењује правичну новчану накнаду. У којим ситуацијама се одређује објављивање одлуке на сајту ВКС? **Одговор:** Објављивање одлуке на сајту Врховног касационог суда се

односи само на одлуке које доноси тај суд, а остали судови објављују одлуке на свом сајту, по сопственој процени да ли таква одлука треба да буде објављена на сајту суда.

Питање: Под појмом непосредно виши суд подразумева се суд из члана 15. став 3. у вези члана 23. и 24. Закона о уређењу судова - стварна надлежност Вишег и Апелационог суда. Имајући у виду одредбе чл. 23. и 24. Закона о уређењу судова који је суд надлежан да поступа по захтеву за убрзање поступка у предметима Ри (извршним предметима)? **Одговор:** На питања везана за извршни поступак, већ је одговорено.

Привредни апелациони суд

Питање: Када захтев садржи и захтев за накнаду штете да ли се судска такса наплаћује према вредности тог захтева. **Одговор:** Према поменутом ставу Врховног касационог суда, такса се плаћа.

Питање: Ако се захтев за заштиту права на суђење у разумном року односи и на парнични поступак пред основним судом, који је прекинут због стечаја, парнични поступак који је правноснажно окончан, али извршење није спроведено због стечаја, да ли је Привредни апелациони суд надлежан да утврди повреду која је последица поступања основног суда? **Одговор:** Стандард Европског суда за људска права и Уставног суда је да се ради о јединственом поступку, али ово питање, за сада, остаје отворено и о њему ће се Врховни касациони суд накнадно изјаснити.

Питање: Да ли је Привредни апелациони суд или Врховни касациони суд уопште надлежан да одлучује када се захтев односи на поступак наплате судске таксе? **Одговор:** Захтев за заштиту права на суђење у разумном року односи се на суђења, на поступке пред судом а не на поступке за наплату судске таксе, то није суђење.

Апелациони суд у Крагујевцу

Питање: Како поступати у предметима у којима се захтеви односе и на правноснажно окончане предмете П1, где се тражи утврђење повреде права и истовремено на „живе“ извршне предмете у којима је извршни поступак у току, а у којима се тражи убрзање поступка? Који ће суд поступати по овим предметима, имајући у виду да се наводима жалбе указује на повреду права на суђење у разумном року за целокупан поступак и истовремено се тражи и накнада штете? **Одговор:** О овом питању одељење ће се накнадно изјаснити.

Питање: У једном броју предмета појављује се велики број потписника уставне жалбе, око тридесет. Сви они жале се на дужину трајања поступка у различитим правноснажно окончаним П1 предметима и у већем броју различитих

извршних предмета који су у току. Сви предмети су заведени код Уставног суда као један јединствен предмет, а оно што им је заједничко је само исти тужени послодавац против кога су водили спорове. Судија, председник одељења који поставља питање изражава свој став да сматра да би било целисходније њихово раздвајање, нарочито због гломазности чињеничног утврђења. **Одговор:** С обзиром да се ово питање односи на предмете које је доставио Уставни суд, ВКС сматра да редовни судови нису надлежни.

Судија Весна Поповић је упознала присутне са закључцима усвојеним на првој седници Одељења за заштиту права на суђење у разумном року. Закључци су организационе природе и гласе: Судска писарница ће одмах по завођењу у уписник, захтев за заштиту права за суђење у разумном року изнети судији известиоцу. Судија известилац даје наредбу судској писарници да затражи списе од нижестепеног суда. Управитељ писарнице ће у складу са наредбом судије известиоца дописом затражити од нижестепеног суда да Врховном касационом суду достави спис на који се захтев за заштиту права на суђење у разумном року односи. Кад списи стигну у суд, предмет се износи судији у рад. Предмет нижестепеног суда вратиће се том суду у што краћем року, а најкасније у року од 15 дана.

Судија Снежана Андрејевић је у вези неуредности захтева и неодређеног износа накнаде коју странка захтева кад тражи да се утврди повреда права на суђење у разумном року, указала да се ради о накнади *sui generis*. Кад је у питању неуредност захтева и неодређивање накнаде, проблем је шире природе, јер постоји отворено питање тумачења у вези поступања са неуредним поднеском и поступања са неразумљивом и непотпуном тужбом у односу на Закон о парничном поступку и могућност одбацивања тужбе и новела Закона о парничном поступку које су ступиле на снагу. По члану 101. ЗПП суд је овлашћен да одбаци као неразумљив и непотпун сваки поднесак, ако га је сачинио адвокат или лица која су изједначена у квалитету заступања са њима, али странци се мора вратити такав поднесак да га уреди. С друге стране, новеле су, мењајући члан 294. ЗПП, искључиле право судије да у поступку претходног испитивања тужбе одбаци тужбу као неразумљиву или непотпуну без одржавања рочишта које претпоставља да се обавести странка о одбацивању тужбе и да се она о томе изјасни. За сада треба поступати онако како упућује члан 101. ЗПП. У вези извршења, да ли је надлежан виши или апелациони суд, лично сматра да је то виши суд. Међутим, ово тек треба да се реши, али док се не реши правним схватањем, пошто је у питању надлежност суда, не треба предмети да стоје, већ онај ко сматра да није надлежан треба да се огласи ненадлежним, а онај ко не прихвати ту надлежност треба да изазове сукоб који ће бити решен, не чекајући поступак усаглашавања правних ставова, већ кроз конкретан предмет. Уколико такав предмет буде упућен ВКС, треба то сигнализирати. Кад је у питању испитивање да ли неко још увек има статус жртве, разлика између Уставног суда и ВКС у погледу овлашћења везано за убрзање поступка који су у току је у томе што они нису имали овлашћење да наложе суду у ком року временски ограниченом морају да заврше предмет, а ВКС то овлашћење има. Питање накнаде зависи од тога какву је накнаду остварио пред Уставним

судом и да ли јесте у статусу жртве после доношења одлуке Уставног суда. Подсетила је да су сви добили пресуду Скордино против Италије, извештај СЕПЕЖА из 2006. године у коме су побројани и разврстани не само основни критеријуми на које је указала судија Милутиновић, већ и други критеријуми на које они упућују по пресудама које су цитиране, као и ЦД о праву на правично суђење - најновија пракса.

Соња Простран је отворила дискусију и реч дала судији Керкез.

Судија Јелица Бојанић-Керкез председник Одељења за поступање по захтеву за суђење у разумном року Апелационог суда у Новом Саду, навела је да је на оваквом скупу 24.04.2014. године, председник Уставног суда обавестио да ће више од 2000 уставних жалби, Уставни суд проследити судовима који ће по уставним жалбама поступати као по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року. На истом састанку саопштени су ставови Врховног касационог суда о девет правних питања, а дан пре почетка примене новела закона, 21.05., апелационим судовима достављени су ставови Врховног касационог суда о 15 питања.

Дана 26.05.2014. године, Апелационом суду у Новом Саду достављени су уз допис, предмети који су наредног дана заведени (250 предмета). 12 предмета се односи на кривичне поступке, 47 на радне спорове и спорове из радних односа и 189 предмета на парничне поступке и ванпарничне поступке укључујући и велики број извршних поступака. Предмети су распоређени судијама и кренуло се са тражењем списка од нижестепених судова ради увида. Десет решења је отрпављено из суда до сазнања за став Врховног касационог суда да нема судске надлежности за поступање у предметима који су покренути по уставним жалбама пред Уставним судом. Поред ових предмета примљено је осам захтева изворно поднетих апелационом суду. Један захтев је уступљен на надлежност, а у једном је предмету донета мериторна одлука. Након упознавања са ставом Врховног касационог суда да судови нису надлежни да поступају по уставним жалбама донетим пре почетка примене измене и допуне Закона о уређењу судова, руководилац судске праксе је задржао извештај број предмета у којима су одлуке биле припремљене за експедовање. Колико јој је познато, на исти начин је поступао и Апелациони суд у Нишу, као и Апелациони суд у Крагујевцу, за разлику од Апелационог суда у Београду. Дакле, већ сада постоји неједнако поступање. Уставне жалбе су подношене 2011, 2012, 2013. и 2014. године и односе се на значајан број предмета који су већ решени, тако да ће ти предмети бити враћени Уставном суду. У погледу предмета који нису решени, постоји недоумица како поступати. Јасно је да не могу поступати супротно ставу Врховног касационог суда, а јасно је и како је дошло до ове ситуације да Уставни суд уступи предмете.

Када Закон о изменама и допунама Закона о уређењу судова говори о „живим“ предметима, подразумева предмет који није завршен пред основним судом и захтев се односи на предмет који се води пред основним судом. Уколико на основу увида у списе предмета, апелациони суд оцени да је дошло до повреде права на суђење у разумном року, наложи да се поступак убрза и одлучи о накнади

зависно од тога да ли је тражена или не, тај суд је као надлежан суд одлучио о захтеву. Ако до повреде права дође пред другостепеним судом, странка није лишена права да тражи заштиту права на суђење у разумном року пред жалбеним судом, а у крајњем случају странка може да тражи такву заштиту у односу на поступак пред Врховним касационим судом, пред Уставним судом.

Судија Керкез је указала на термилошке нејасноће када се говори о окончаним поступцима и о завршеним предметима. У мериторним одлукама користили су се терминологијом какву користи и Уставни суд - налаже се том и том суду да у року том и том заврши предмет. Апелациони суд није користио термин – да оконча поступак, јер у том поступку постоји и право жалбе и тек другостепеном одлуком ће се поступак окончати.

Закључујући излагање, указала је на ситуацију са којом се сусрећу апелациони и виши судови, када се захтевом тражи само накнада због повреде права на суђење у разумном року, а не захтева уједно и убрзање поступка. Тада се о захтеву за новчану накнаду решава у парници. Сматра да ово питање заслужује дебату.

Судија Љубица Милутиновић је напоменула да закон у члану 86 говори о окончању поступка и не служи се терминологијом Уставног суда. Са друге стране, у погледу предмета примљених од Уставног суда, Врховни касациони суд је донео став који везује тај суд, а који је стављен на увид и осталим судовима. Судска независност омогућава судовима да поступе другачије. Врховни касациони суд сматра да нема правног основа да по уставној жалби одлучује редован суд, јер је уставна жалба посебно правно средство које није у надлежности редовног суда, а прелазне и завршне одредбе Закона о уређењу судова о томе није ништа прописао. Слична је била ситуација када су уставне жалбе неизабраних судија претворене у приговор, законом који је био неуставан, али није оглашен неуставним. Нико не може ценити неуставност закона осим Уставни суд, а он га није оценио и поступало се као по приговору. У конкретној ситуацији, закон не прописује да уставне жалбе постају сада захтев за суђење заштиту права на суђење у разумном року у смислу Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова. Уставни суд је био свакако свестан те чињенице и ситуације и зато је пропатним актом уступио предмете, не наводећи правни основ. Ако Уставни суд буде имао другачији приступ и огласи се ненадлежним, онда треба да наведе основ у сваком појединачном предмету. На састанку Комисије за праћење спровођења стратегије реформе правосуђа, министар је изјавио да Уставни суд мора да реши, а не да уступи предмете који су примљени по уставним жалбама закључно до 21. маја, а односе се на заштиту права на суђење у разумном року.

Приликом одлучивања по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року, који су у надлежности суда, одлуке треба да садрже образложење, а у спису остаје службена белешка о свим радњама које је суд предузео, о заказивању рочишта, уручењу позива, шта је било сметња, о неактивности суда, лошег

поступања странака. Предмет који је достављен на увид одмах се враћа суду, да не би било изговора да су одлагана суђења зато што је предмет достављен на увид онеме ко треба да одлучи о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року. Врховни касациони суд је дао упутство судовима, по којем ако је до седам дана заказано суђење или претрес у предмету који се тражи, не треба слати предмет одмах, већ одмах након одржаног рочишта треба доставити предмет на увид. Ако је суђење заказано на период од месец дана, предмет треба послати одмах и написати у пропратном акту да се списи врате након извршеног увида.

Александар Матић, судија Апелационог суда у Нишу је описао ситуацију у којој је апелациони суд поступајући по жалби укинуо првостепену одлуку, вратио је на поновни поступак и у моменту када по предмету поступа првостепени суд странка је поднела захтев за повреду права на суђење у разумном року. У захтеву је истакла да је њено право на суђење у разумном року повређено како у поступку пред основним судом, односно првостепеним судом, тако и у жалбеном поступку пред апелационим судом. Значи, странка у захтеву за повреду права на суђење у разумном року истиче повреду права и пред првостепеним судом и пред апелационим судом. Поставио је питање - да ли у тој ситуацији по захтеву поступа апелациони суд, с обзиром да се предмет у моменту подношења захтева налази пред првостепеним судом, односно да ли је релевантан моменат пред којим судом поступак тече у моменту подношења захтева. Ако се пође од тога да је увек надлежан непосредно виши суд у односу на суд који је уопште поступао у том поступку, онда би био надлежан Врховни касациони суд.

Судија Љубица Милутиновић је навела да се о оваквој конкретној ситуацији која је у пракси апсолутно могућа, Врховни касациони суд није изјашњавао, али да је њено лично мишљење да би предмет требало упутити Касационом суду јер је захтевом обухваћен поступак и пред једним и пред другим судом. Дакле, апелациони суд би требало да се огласи ненадлежним и предмет уступи Врховном касационом на одлучивање.

Председник Врховног касационог суда Драгомир Милојевић је надовезујући се на дискусију судије Керкез, везано за поступање Уставног суда који је уз допис судовима доставио предмете по уставним жалбама, истакао да државни органи не могу тако да комуницирају. Уставни суд се није огласио ненадлежним и доставио предмете надлежном суду, а грађанин има право да зна зашто је о његовом захтеву решавао Врховни касациони суд или Апелациони суд у Нишу или неки други суд.

Гордана Ајншилер судија Привредног апелационог суда је враћајући се на питање које је поставио тај суд, нагласила да није проблем у томе да ли треба поступак посматрати као целину, јер је то нека почетна мисао од које се полази. Проблем је атракција надлежности. О повреди пред нижестепеним судовима треба да одлучи непосредно виши суд. Честа је ситуација да је поступак јако дуго трајао, или још увек траје, у прекиду је пред редовним судовима опште надлежности, а да

се у суштини не могу остварити права због стечаја који се води пред привредним судовима. Поставља се питање - у тој ситуацији ко је надлежан, односно да ли је Привредни апелациони суд уопште надлежан да одлучује о повреди права пред судовима опште надлежности. Треба раздвојити две ситуације. Једна је у којој је парнични поступак прекинут само због стечаја, дакле он је у прекиду пред судовима редовне надлежности због стечаја који се води пред привредним судовима. Друга ситуација је када је парнични поступак правноснажно окончан, али се извршење не може спровести, опет због стечаја. О овом аспекту атракције надлежности треба размислити, јер је проблем што би Привредни апелациони суд, у суштини (а посебно је то питање у радним споровима) требало да одлучује о повреди права пред судовима којима није непосредно виши суд.

Судија Снежана Андрејевић је навела да се одговор своди на то ко је коме непосредно виши суд. Ако је дошло до атракције надлежности од било ког суда и предмет је у привредном суду, решава се у оквиру стечајног поступка, онда је надлежан ПАС. Ако је поступак пред основним судом, прекинут због стечаја, онда не би био надлежан ПАС, без обзира што се чека окончање стечајног поступка, већ би био надлежан онај суд који је непосредно виши суд за ту врсту предмета.

Судија Андрејевић је у вези атракције надлежности и радних спорова по измењеном Закону о уређењу судова из новембра месеца, посебно указала на члан 25. став 1. тачку 4. у којој је прописано да нема атракције надлежности поводом реорганизације, судске и добровољне ликвидације и стечаја, осим спорова за утврђивање постојања, заснивања и престанка радног односа који су покренути пре отварања стечаја. Када су у питању извршења, постоје извршења у којима је поступак по ранијим прописима о стечају, прекинут и то је ситуација где је прекид обавезан и где предмети стоје. Међутим, по новом закону оном који није још измењен, извршење се не прекида него се обуставља, а има доста прекида по инерцији, тако да се у основним судовима ти предмети воде као живи. Трећа група предмета су извршења против дужника у поступку реструктурирања, односно приватизације. Врховни касациони суд је кад су у питању потраживања из радног односа, захтевао да се поступци наставе, јер тај прекид јесте законски, али није врста обавезног прекида. Он спада теоретски, у категорију факултативног прекида. Обавезан прекид је само смрт странке или престанак правног лица. У Врховном касационом суду је учињен покушај да се укаже Министарству на потребу да се измени Закон о извршењу и обезбеђењу, да се багателна извршења избаце из система тако што ће бити обустављен поступак ако се после две предузете радње не може, због немаштине, пронаћи имовина, да се иде на политички договор да се од неких извршења одустане јер су то потраживања до 500,00 динара и могуће их је отписати, а да се део извршења пребаце на приватне извршитеље. 1.700.000 предмета, од којих је 1.500.000 извршења, а од тога 1.200.000 нерешених старих предмета наплате комуналних услуга које се не могу решити тако лако. Морају се системским мерама решавати. Када је у питању обавезан прекид поступка, не може се усвојити захтев и наложити окончање поступка. Наложити се окончање поступка који је прекинут по члану 20ж Закона о приватизацији, јер је то став ВКС за радне спорове. На крају излагања судија Андрејевић је нагласила да треба

озбиљно размислоти везано за комерцијална потраживања, јер почињу да стижу најаве из Европског суда да ће и ту бити утврђена повреда права и да ће се захтевати спровођење извршења свих комерцијалних потраживања

Судија Боривоје Живковић је у вези правноснажног решења о прекиду поступка и повреди права на суђење у разумном року, истакао да је дат одговор који не конвергира са ставом из одлуке Уставног суда. Став Уставног суда је да је у ситуацији када је прекинут поступак и то трајало дужи временски период, повређено право на суђење у разумном року. Поводом питања Вишег суда у Београду (Како поступити у ситуацији када је 1. утврђена повреда права на суђење у разумном року; 2. наложено хитно окончање поступка, а егзистира правноснажно решење о прекиду поступка), истакао је да, не желећи да отвара расправу на ту тему, јер то је врло значајно питање, кључни разлог да је то одлука судије и ту се прича завршава. Сматра да је Уставни суд дао добре разлоге и да се мора другачије размишљати о прекиду поступка код претходног питања, са становишта спајања парница или да суд сам решава то питање. Недопустиво је, са становишта делотворног права на заштиту права странке, дозволити да се прекине поступак и да се чека док се други не оконча.

Судија Снежана Андрејевић је указала судији Живковићу да када говори о прекиду поступка, мора прецизно да нагласи на које се предмете то односи, а не уопштено, јер је она у својом излагању говорила о Закону о приватизацији и прекиду поступка, а не о другим прекидима.

Судија Боривоје Живковић је навео да се његов коментар не односи на одговор судије Андрејевић, већ на одговор судије Весне Поповић и указао да постоји дилема која заслужује дубљу расправу.

Судија Весна Поповић је појаснила да се морају ценити околности конкретног случаја. Без обзира што је правноснажно решење о прекиду поступка, треба га ценити у околностима дужине трајања тог поступка, као и да ли је прекид обавезан или факултативан.

Судија Боривоје Живковић је даље навео да појам правноснажно окончаног поступка може бити схваћен погрешно. У бројним одлукама Европског суда, рачуна се целина поступка. Ако странка после подношења извршног предлога, поднесе предлог за повреду права на суђење у разумном року, по његовом мишљењу може успешно истицати разлоге повреде права на суђење у разумном року у целини поступка. У вези појма непосредно виши суд, навео је да су одредбе Закона о уређењу судова јасне и ако се прихвати да сви предмети оду у непосредно виши суд, такав закључак нема нормативно покриће зато што се поступак управо у извршним предметима окончава у стадијуму првостепеног поступка.

Соња Простран је констатовала да се дискусија приводи крају, предложила да данашњи панелисти закључе расправу и евентуално укажу на наредне кораке. Обавестила је да ће овај пројекат вероватно пратити активности Министарства правде на изради Закона о заштити права на суђење у разумном року, будући да је министар правде пре 12 дана најавио скору израду овог закона, односно његово слање на експертизу одговарајућим европским институцијама и у том смислу изразила уверење да ће се у овом форуму разговарати о предложеним законским решењима.

Судија Љубица Милутиновић је изразила уверење да је овај састанак био користан, јер су идентификована сва питања која су спорна у примени ове три одредбе Закона о измени Закон о уређењу судова и закључила да је расправа о овом питању требало да почне много раније. Указала је на неактивност Правосудне академије која је свакако била дужна да води рачуна да поводом новог закона благовремено буде заказана едукација судија. Додала је да Врховни касациони суд као жалбени, још увек нема довољно предмета да би могао да искристалише ставове. Донете су три мериторне одлуке, које ће пре отправљања из суда проћи седницу одељења. Одлуке ће бити објављене на сајту како би све судије имале могућност да се са њима упознају. Врховни касациони суд ће и даље идентификовати спорна питања, пратити како се закон примењује, а својим примедбама, предлозима и сугестијама на нацрт предлога новог закона, који ће вероватно на јесен ићи на јавну расправу допринети да тај закон буде конципиран на начин да задовољи најбоље потребе овог правног института и омогући грађанима заштиту овог сегмента права на правично суђење, односно права на суђење у разумном року.

Судија Весна Поповић је констатовала да се питања мултипликују, јер је закон нејасан и непотпун. Нагласила је значај оваквих скупова и размену мишљења и искустава у креирању судске праксе.

Судија Снежана Андрејевић је обавестила о предстојећем саветовању судија које ће се одржати у октобру месецу у Врњачкој Бањи. Планиран је један централни реферат о заштити права на суђење у разумном року који ће изложити судија Љубица Милутиновић. На Округлом столу ће се разговарати о спорним питањима судске праксе, због чега је потребно да се припреме и узму активно учешће судије апелационих судова, Привредног апелационог суда и Прекршајног апелационог суда, као и представници виших судова.

Судија Андрејевић је предложила да се поводом текста предлога закона, организује овакав скуп уз подршку УСАИД програма поделе власти, на којем ће бити донети закључци. Нови закон неће почети да се примењује пре 01.01.2015. године, а до тада предмети се морају решавати. У питању је заштита људског права, постоје стандарди, са којима се треба упознати и прилагодити њихову примену у суђењу. Подсетила је на најаву Програма поделе власти везано за организацију семинара у наредном периоду, едукације о конкретним критеријумима, јер постоје ситуације које изгледају на један начин, а потпуно их

другачије оцењује Европски суд за људска права кад је у питању појам кршења овог људског права.

Директор Програма поделе власти **Брајан Ледук** је изразио задовољство због подршке пружене оваквим разговорима и указао на њихов значај, с обзиром на постојање новог закона и неизграђену судску праксу.

Записник водила
саветник Јасминка Бурић

Председник Одељења за заштиту
права на суђење у разумном року
судија Љубица Милутиновић